

Все отъ това врѣме не можеше да не се забѣлѣжи и голѣмата промѣна у Гроздана, макаръ че никой не знаеше добро ли или зло прѣдвѣщаваше тя. Той не идваше въ кръчмата, не бѣше се напивалъ, както по-рано, никой не бѣше го срѣщалъ нѣкъдѣ. Виждаха го да работи нѣщо изъ двора, да влиза и да излиза изъ кѣщи. Никой не бѣше приказвалъ съ него, никой не знаеше какво той мисли и какво би казалъ за всичко онова, което мѣлвата разказваше за него. Но промѣната, която ставаше у него, бѣше явна и се забѣлѣзваше отъ всички.

Една сутринъ, наскоро слѣдъ заминаването на Витанова, Грозданъ излѣзе отъ кѣщи. Той отиваше направо къмъ кръчмата на Кѣня. Тамъ имаше много селяни и тѣ не малко се зарадваха, че най-послѣ щѣха да чуятъ нѣщо направо отъ него. Но Грозданъ отмина кръчмата и не влѣзе. Той дори и не погледна нататѣкъ. Нищо угнетено и сломено не се виждаше у него, вървѣше пакъ съ тая лека и свободна походка, която си имаше, изглеждаше замисленъ, но не и измъченъ. Грозданъ мина покрай работилницата на Йорданъ ковача. Щомъ го забѣлѣза, стариятъ му и вѣренъ приятель спрѣ ударитѣ на чука, изкочи и се показа на вратата, черенъ като арапинъ и усмихнатъ до уши. Далечъ отъ всички ежби и умрази, сърдечната душа на ковача познаваше само чисто човѣшкитѣ отношения къмъ хората.

— О, Гроздане! — завика той радостно. — Ела де, ела!

Грозданъ усмихнато го поздрави, но не се спрѣ.

— Ела де, ела малко! — повтаряше ковачѣтъ. — Ела да си поприказваме.

— Ще дода, ще дода, — отвърна Грозданъ. — Другъ пѣтъ. Бързамъ сега.

Ковачѣтъ погледа подирѣ му, все тѣй усмихнатъ и, безъ да помисли дори да се обижда, влѣзе вътрѣ, продължи работата си и наковалнята отново запѣ подъ ударитѣ на чука му.